

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про врегулювання питань заборгованості зі сплати єдиного соціального
внеску державних підприємств, що належать до сфери управління
Міністерства енергетики України (щодо відновлення соціальних прав
працівників енергетичної галузі)»
*(реєстр. № 10415 від 18.01.2024)**

Метою законопроекту є сприяння погашенню заборгованості державних підприємств вугільної галузі зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та зі сплати штрафних санкцій (пені), нарахованих на суму заборгованості зі сплати єдиного внеску.

Проектом пропонується списати суми штрафів та пені, що нараховані на недоїмку зі сплати єдиного соціального внеску і не сплачені на день набрання чинності цього Закону підприємствами, які належать до сфери управління Міністерства енергетики України; розстрочити суму заборгованості зі сплати єдиного внеску, що виникла на день набрання чинності цим Законом, строком на 60 календарних місяців із дня укладення з територіальним органом Пенсійного фонду України відповідного договору.

Відповідно до законодавства України єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ) підлягає сплаті незалежно від фінансового стану платника. Несплата або несвоєчасна сплата ЄСВ має негативні наслідки для платників і застрахованих осіб, зокрема одержувачів виплат за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Розглянувши законопроект, вважаємо доцільним зазначити таке.

Пропозиції концептуального характеру.

ЄСВ без перебільшення є особливим консолідованим страховим внеском, порядок сплати якого врегульовано Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон). Покладені на ЄСВ соціально-значимі функції обумовили його своєрідність, яка полягає в тому, що: заборгованість зі сплати ЄСВ майже ніколи не підлягає списанню (за виключенням випадків, передбачених частиною сьомою статті 25 Закону); строк давності для нарахування, застосування та стягнення сум недоїмки, штрафів і пені з єдиного внеску не застосовується (частина шістнадцята статті 25 Закону); вимога про сплату боргу (недоїмки) з ЄСВ має статус виконавчого документа (абзац п'ятий частини четвертої статті 25 Закону). Водночас Законом передбачені пільги (звільнення від сплати) ЄСВ, додаткові пільги в частині нарахування і сплати ЄСВ, запровадження яких, на жаль, стає поширеним і звичним явищем для України. Ідеться про заходи, пов'язані з протидією COVID-19 або запроваджені під час особливого правового режиму, а також про списання недоїмки як безнадійної тощо. Всі зазначені випадки передбачені Розділом VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що обраний законопроектом спосіб формування пропозицій (як самостійного закону) не може бути підтриманий,

оскільки відсутній самостійний предмет регулювання. Відносини, що виникають у зв'язку з нарахуванням, обліком, сплатою, застосуванням заходів впливу та стягнень або наданням пільг (додаткових пільг), регламентуються Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Окрім того, законопроект не відповідає положенням частини першої статті 2 цього Закону, відповідно до якої дія інших нормативно-правових актів щодо збору та ведення обліку єдиного внеску може поширюватися на зазначені відносини лише у випадках, передбачених цим Законом, або в частині, що не суперечить цьому Закону, у тому числі стосовно обов'язковості сплати внеску (стаття 3).

Зауваження до змісту законопроекту.

Преамбула законопроекту підлягає редакційному корегуванню та визначенню мети і завдань, що стали приводом для його напрацювання.

Положення статті 1 законопроекту потребують уточнення щодо сфери дії з метою відмежування її від сфери дії Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Уточненню підлягають положення статті 2 та 3 законопроекту в частині темпоральних чинників виникнення недоїмки, а також причин її утворення (несвоєчасної або неповної сплати ЄСВ або несвоєчасного подання звітності) з метою дотримання принципу відповідальності платників єдиного внеску та органу, що здійснює збір та веде облік єдиного внеску, за порушення норм цього Закону, а також за невиконання або неналежне виконання покладених на них обов'язків (стаття 3 Закону).

Положення статті 4 законопроекту потребують узгодження темпоральних чинників набуття чинності, оскільки його положення впливають на показники бюджету.

До недоліків слід віднести відсутність належного фінансово-економічного обґрунтування проекту, що є порушенням вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України і частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України.

Під час розрахунків обов'язковому врахуванню підлягає той факт, що значна кількість працівників, зайнятих на підприємствах, які належать до сфери управління Міністерства енергетики України, матимуть право на пільгове пенсійне забезпечення.

Види ризиків ухвалення законопроекту.

Урахування наведених зауважень дозволить уникнути таких ризиків ухвалення законопроекту:

- неузгодженість положень законопроекту з діючими законодавчими актами;
- надмірність запропонованого законопроектом правового регулювання (за наявності базового закону щодо сплати та обліку ЄСВ);
- декларативність положень законопроекту – всі механізми реалізації пропонуваніх законопроектом новацій визначатимуться постановами Кабінету Міністрів України (порядок списання недоїмки, штрафних санкцій, укладення договорів про розстрочення заборгованості);

– соціальні ризики правових механізмів, закладених у положеннях законопроекту (запровадження додаткових пільг щодо сплати ЄСВ певній категорії платників);

– фінансово-економічні ризики (у зв'язку зі змінами показників Державного бюджету України) у частині покриття заборгованості та витрат на пенсійне забезпечення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*